

**MANAGEMENT AND ECONOMICS
SCIENTIFIC RESEARCH JOURNAL**

**MENEJMENT VA IQTISODIYOT
ILMIY-TADQIQOT JURNALI**

**НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ
ЖУРНАЛ МЕНЕДЖМЕНТА И ЭКОНОМИКИ**

MANAGEMENT AND ECONOMICS SCIENTIFIC RESEARCH JOURNAL

☎ +998 95 651 90 00

✉ journals@timeedu.uz

📍 Shota Rustaveli ko'chasi, 114

🌐 tmijournals.ndc-agency.uz

✈ @TMII_ilmiy_bolim

Bosh muharrir:

Narbayev Sharafatdin Kengeshovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi

Muharrir:

Qarshiyeva Shahnoza Davlatovna

Tahrir hay'ati:

1. Sharipov Kongratbay Avezimbetovich – O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri, texnika fanlari doktori, professor.
2. Axmedov Xojiakbarxon Dilshatovich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti rektori, iqtisod fanlari nomzodi (PhD ekvivalenti), dotsent.
3. G'ulomov Saidahrur Saidaxmedovich – O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi, iqtisod fanlari doktori, professor.
4. Mamatov Narzullo Solidjonovich – "Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" Milliy tadqiqot universiteti professori, texnika fanlari doktori.
5. Sultonov Mansur Qilichovich – Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi "Inno" innovatsion o'quv-ishlab chiqarish texnoparki bosh direktori, texnika fanlari doktori, dotsent.
6. Muxamediyeva Dildora Kabilovna - Toshkent axborot texnologiyalari universiteti professori, texnika fanlari doktori
7. Chertovitskiy Aleksandr Stepanovich – Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti Milliy tadqiqot universiteti professori, iqtisod fanlari doktori.
8. Popkova Yelena Gennadyevna – Rossiya Federatsiyasi "Ilmiy aloqalar instituti" prezidenti, iqtisod fanlari doktori, professor.
9. Doktor Go Khang Wen – Malayziyaning INTI xalqaro universiteti prorektori, PhD.
10. Wang Cheng – Xitoy Xalq Respublikasidagi "Xebey mexanika va elektrotexnika texnologiyalari instituti" dotsenti, fan nomzodi.
11. Yo'ldoshev Nuritdin Qurbonovich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti professori, iqtisod fanlari doktori.
12. Akramov Tohir Abdiraxmonovich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti professori, iqtisod fanlari doktori.
13. Temirov Abdulaziz Alimjonovich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi.
14. Rajabov Nazirdjon Razzakovich – Alfraganus universiteti Xalqaro ilmiy jurnallar va reytinglar kafedrasini mudiri, iqtisod fanlari nomzodi.
15. Xotamov Ibodullo Sa'dulloyevich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti professori, iqtisod fanlari nomzodi.
16. Kadirova Istora Bobirovna – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti Karyera markazi direktori, falsafa fanlari doktori.
17. To'raqulov Otabek Xolmizrayevich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti Muhandislik va axborot texnologiyalari kafedrasini mudiri, texnika fanlari falsafa doktori.
18. G'iyosidinov Boburbek Baxtiyorovich – Toshkent davlat transport universiteti dotsenti vazifasini bajaruvchi, falsafa fanlari doktori.

MUNDARIJA

Yo'ldoshev N.Q.	Boshqaruv qarorlarini texnik-iqtisodiy asoslash zarurligi	4
Anarkulova G. M.	Iqtisodiy yo'nalishda mutaxassislar tayyorlash jarayonida o'yinli texnologiyalardan foydalanish metodikasi	10
Kazakov A.N., Khakberdiev M.R., Khamitov N.A., Turgunov Sh.Sh.,	Study of stress-strain state of rocks	20
Abdulloyev A.J., Qosimova H.J.	Mintaqaviy sanoatlashuv jarayonlarini xalqaro standartlarga moslashtirish imkoniyatlari	28
Tursunova M.R.	O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotning jadallashuvi jarayonida olib borilayotgan islohotlar <i>yyt 338</i>	41
Zoirov S.Z.	Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanish istiqbollari	50
Sodiqov M.A.	Ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibi va ularni pasaytirish usullari	58
Raximqoriyeva N.A.	Motivating employees' work in enterprises	71
Navruz-zoda L.B.	Kichik biznesda innovatsion rivojlanish: xorijiy tajriba asosida sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash imkoniyatlari	89
Baxanurov O.O.	Iqtisodiyot va siyosat o'zaro ta'sirida mintaqaviy biznes istisnolari: siyosiy-iqtisodiy tahlil	95
Qodirov S.Q.	Globalizatsiya sharoitida marketing va menejment uyg'unligi: xalqaro tajriba va o'zbekiston uchun saboqlar	104
Xotamov I.S.	Sanoat korxonalarida "yashil" texnologiyalardan foydalanishni rag'batlantirish mexanizmlari	107
Gofurov D.B.	Bank-moliya tizimida raqamli transformatsiya: imkoniyatlar va xavflar	122
Жўраев И.И.	Тижорат банклари ресурс салоҳиятини оширишда депозит сиёсатининг роли	134
Абдураимова Н.Р.	Реструктуризация в сфере обеспечения занятости в Республике Узбекистан: анализ институциональных изменений и их влияние на рынок труда	147
Фарходова Ш.Ш.	Сокращение неравенства доходов и бедности в Узбекистане	163
Ахмаджонов А.К.	Халқаро аудит стандартларига мувофиқ аудиторлик текширувларини яқунлаш методологиясини такомиллаштириш	168

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Zoirov Sardor Ziyodin o'g'li

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti talabasi

E-mail: zoirovsardor2005@gmail.com

ORCID: 0009-0004-0682-5641

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanish istiqbollari tahlil qilingan. Raqamli iqtisodiyotning nazariy asoslari, uning afzalliklari hamda kichik biznesning mazkur jarayondagi o'рни keng yoritilgan. O'zbekistonda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida amalga oshirilayotgan islohotlar, elektron tijorat va fintech xizmatlarining jadal rivojlanishi, startaplarning iqtisodiy tizimga kirib kelishi tahlil etilgan. Shu bilan birga, raqamli infratuzilma yetishmovchiligi, raqamli savodxonlikning pastligi va kiberxavfsizlik muammolari kabi dolzarb masalalar ko'rib chiqilgan. Maqolada kichik biznesning raqamli iqtisodiyotda raqobatbardoshligini ta'minlash omillari, innovatsion ekotizimning ahamiyati va eksport salohiyatini oshirish istiqbollari ilmiy asosda bayon etilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, elektron tijorat, fintech, startup, raqamli infratuzilma, innovatsion ekotizim, kiberxavfsizlik, eksport salohiyati.

Abstract. This article analyzes the development prospects of small business and private entrepreneurship in the context of the digital economy. Theoretical foundations of the digital economy, its advantages, and the role of small business in this process are widely discussed. The reforms carried out within the framework of the "Digital Uzbekistan – 2030" strategy, the rapid growth of e-commerce and fintech services, as well as the integration of startups into the economic system are examined. At the same time, pressing issues such as insufficient digital infrastructure, low level of digital literacy, and cybersecurity challenges are highlighted. The article scientifically substantiates the factors ensuring the competitiveness of small business in the digital economy, the importance of the innovation ecosystem, and the prospects for increasing export potential.

Keywords: digital economy, small business, private entrepreneurship, e-commerce, fintech, startup, digital infrastructure, innovation ecosystem, cybersecurity, export potential.

Аннотация. В данной статье рассматриваются перспективы развития малого бизнеса и частного предпринимательства в условиях цифровой экономики. Раскрыты теоретические основы цифровой экономики, её преимущества, а также роль малого бизнеса в этом процессе. Анализируются реформы, реализуемые в рамках стратегии «Цифровой Узбекистан – 2030», стремительное развитие электронной коммерции и финтех-услуг, интеграция стартапов в экономическую систему. Вместе с тем освещаются актуальные проблемы, такие как недостаток цифровой инфраструктуры, низкий уровень цифровой грамотности и вызовы кибербезопасности. В статье научно обоснованы факторы обеспечения конкурентоспособности малого бизнеса в цифровой экономике, значение инновационной экосистемы и перспективы повышения экспортного потенциала.

Ключевые слова: цифровая экономика, малый бизнес, частное предпринимательство, электронная коммерция, финтех, стартап, цифровая

инфраструктура, инновационная экосистема, кибербезопасность, экспортный потенциал.

Kirish. XXI asrda dunyo miqyosida iqtisodiyotning yangi bosqichi – **raqamli iqtisodiyot** shakllanmoqda. Bu jarayon jamiyatning barcha sohalarini qamrab olib, iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy omillaridan biriga aylanmoqda. Raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirishi, xizmatlar sifatini yaxshilashi, xalqaro savdoda yangi imkoniyatlar yaratishi bilan ajralib turadi. Shu sababdan ham bugungi kunda har bir mamlakat o'z rivojlanish strategiyasida raqamli iqtisodiyotga alohida e'tibor qaratmoqda.

O'zbekiston ham bu jarayondan chetda qolmayapti. Mamlakatimizda qabul qilingan "Raqamli O'zbekiston – 2030" dasturi iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, davlat xizmatlarini raqamlashtirish, elektron tijoratni kengaytirish va kichik biznesni rivojlantirishni maqsad qilib qo'ygan. Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sektorida raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Bugungi kunda onlayn savdo platformalari, mobil to'lov tizimlari, internet marketing va raqamli bank xizmatlari kichik biznes faoliyatini ancha yengillashtirmoqda.

Shu bilan birga, kichik biznes subyektlarining raqamli transformatsiyasida bir qator muammolar ham mavjud: internet infratuzilmasining ayrim hududlarda

yetarli darajada rivojlanmaganligi, raqamli savodxonlikning pastligi, kiberxavfsizlik tahdidlari va moliyaviy resurslarning cheklanganligi. Bu esa masalaga ilmiy yondashuvni talab qiladi.

Mavzuning dolzarbligi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik har qanday mamlakat iqtisodiy rivojlanishining muhim omilidir. Raqamli iqtisodiyot sharoitida ushbu sohaning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki yangi ish o'rinlari yaratish, eksport salohiyatini kuchaytirish va milliy iqtisodiyotning barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu boisdan mazkur mavzuni chuqur tadqiq qilish dolzarb hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi – raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanish jarayonlarini tahlil qilish hamda uning istiqbollari bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqish.

Tadqiqot vazifalari:

- Raqamli iqtisodiyot tushunchasi va uning nazariy asoslarini yoritish;
- Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning raqamli iqtisodiyotdagi o'rnini tahlil qilish;
- O'zbekistonda kichik biznesni raqamlashtirish yo'nalishlarini o'rganish;
- Muammolarni aniqlash va ularni hal qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish;

• Kichik biznesni raqamli iqtisodiyot sharoitida rivojlantirish istiqbollarini belgilash.

Tadqiqot obyekti – O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari.

Tadqiqot predmeti – kichik biznes faoliyatida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayoni va uning iqtisodiy samaradorligi.

Tadqiqot metodologiyasi – ilmiy tahlil, taqqoslash, statistik ma'lumotlar tahlili, xalqaro tajribalarni solishtirish, iqtisodiy modellashtirish va ekspert baholash usullari.

Shunday qilib, ushbu tadqiqot raqamli iqtisodiyotning kichik biznes rivojlanishiga ta'sirini nazariy va amaliy jihatdan o'rganishga qaratilgan bo'lib, uning natijalari mamlakatimiz iqtisodiy siyosatini takomillashtirishda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Raqamli iqtisodiyot atamasi ilk bor XX asr oxirida paydo bo'lgan bo'lib, dastlab iqtisodiy faoliyatning internet tarmog'i orqali amalga oshirilishini ifodalash uchun ishlatilgan. 1990-yillarda internetning keng tarqalishi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida elektron tijorat va onlayn xizmatlar iqtisodiyotning yangi shakli sifatida yuzaga chiqdi.

2000-yillardan boshlab esa raqamli iqtisodiyot tushunchasi yanada kengayib, nafaqat tijorat faoliyatini, balki ishlab chiqarish, davlat boshqaruvi, ta'lim, sog'liqni saqlash kabi sohalarni ham qamrab ola

boshladi. Bugungi kunda esa sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar, "Big Data", blokcheyn, Internet of Things (IoT) kabi yangiliklar raqamli iqtisodiyotning asosi hisoblanmoqda.

Jahon banki, OECD, BMT kabi xalqaro tashkilotlar raqamli iqtisodiyotni XXI asrda mamlakatlarning raqobatbardoshligini belgilovchi eng muhim omil sifatida e'tirof etmoqda.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy belgilari quyidagilardan iborat:

1. **Raqamlashtirish** – iqtisodiy jarayonlarni to'liq raqamli muhitda amalga oshirish;

2. **Tezkorlik** – bitimlar, to'lovlar va xizmatlarning soniyalar ichida bajarilishi;

3. **Shaffoflik** – elektron tizimlar orqali ma'lumotlarning ochiq bo'lishi;

4. **Global integratsiya** – raqamli xizmatlar geografik chegaralarni yo'q qiladi;

5. **Innovatsionlik** – yangi texnologiyalar asosida yangi mahsulot va xizmatlarning yaratilishi.

Afzalliklari esa:

1. Xarajatlarni kamaytiradi va samaradorlikni oshiradi.

2. Xizmatlarning sifati va tezkorligini oshiradi.

3. Kichik biznes va startaplarga global bozorga chiqish imkonini beradi.

4. Raqamli to'lov tizimlari orqali moliyaviy oqimlarni yengillashtiradi.

5. Davlat boshqaruvinini samarali qiladi va korrupsiyani kamaytiradi.

Bugungi kunda dunyo mamlakatlari raqamli iqtisodiyot

sohasida turli yondashuvlarni qo'llamoqda.

- **AQSh** – “Silicon Valley” markazi orqali sun'iy intellekt, startaplar va texnologik gigantlar (Google, Apple, Amazon, Microsoft) orqali global raqamli iqtisodiyotning yetakchisiga aylangan.

- **Xitoy** – Alibaba, Tencent, Huawei kabi kompaniyalar orqali elektron tijorat va fintech bozorida yetakchi o'rinlarni egallagan. Shuningdek, Xitoy raqamli valyuta – e-CNY ni joriy etmoqda.

- **Yevropa Ittifoqi** – “Digital Europe” dasturi orqali yagona raqamli bozorni shakllantirish, kibermakon xavfsizligini ta'minlash va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlashni maqsad qilgan.

- **Janubiy Koreya va Yaponiya** – raqamli texnologiyalarni ishlab chiqarish va kundalik hayotda qo'llash bo'yicha dunyoda yetakchi davlatlar hisoblanadi.

Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda davlat siyosati, infratuzilma, kadrlar tayyorlash va xalqaro hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik har qanday mamlakat iqtisodiy hayotining tayanch poydevoridir. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlarda yalpi ichki mahsulot (YaIM)ning 50–70 foizi aynan kichik biznes hissasiga to'g'ri keladi. Kichik biznesning afzalligi shundaki, u iqtisodiyotda moslashuvchanlikni ta'minlaydi, yangi

ish o'rinlari yaratadi va innovatsion g'oyalarning amaliyotga tez tatbiq qilinishiga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasining “Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish to'g'risida”gi qonunida mazkur soha iqtisodiy o'sishning muhim drayveri sifatida belgilangan. Kichik biznes nafaqat milliy iqtisodiyot uchun, balki jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlik, o'rta sinfni shakllantirish va aholining daromadlarini oshirish uchun ham muhim ahamiyatga ega.

Raqamli iqtisodiyot kichik biznes uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Ularning asosiylari quyidagilardan iborat:

1. **Elektron tijorat.** Internet-do'konlar, onlayn platformalar va mobil ilovalar orqali kichik biznes o'z mahsulotlarini kengroq auditoriyaga taklif etishi mumkin.

2. **Raqamli marketing.** Ijtimoiy tarmoqlar va internet reklama vositalari yordamida mahsulotni reklama qilish imkoniyatlari kengaydi.

3. **Fintech xizmatlar.** Mobil to'lov tizimlari va elektron bank xizmatlari kichik biznesning moliyaviy operatsiyalarini soddalashtirmoqda.

4. **Bulutli texnologiyalar.** Ma'lumotlarni saqlash va qayta ishlash xarajatlarini kamaytiradi.

5. **Masofaviy xizmatlar.** Konsalting, ta'lim, IT-xizmatlar kabi faoliyatlar masofadan turib amalga oshirilmoqda.

Shu jihatlari bilan raqamli texnologiyalar kichik biznesning ichki

va tashqi bozorga chiqishini yengillashtirmoqda.

1. **Raqamli infratuzilma.** Tezkor internet, onlayn to'lov tizimlari, logistika xizmatlarining rivojlanganligi.

2. **Raqamli savodxonlik.** Tadbirkorlar va xodimlarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalari.

3. **Innovatsion muhit.** Startaplarni qo'llab-quvvatlash, texnoparklar va inkubatsiya markazlarining faoliyati.

4. **Huquqiy baza.** Elektron tijorat, intellektual mulk, shartnomaviy majburiyatlar bo'yicha qonunchilikning mukammalligi.

5. **Moliyaviy resurslar.** Kichik biznes uchun kreditlar, investitsiyalar va grantlarning mavjudligi.

Aynan mana shu omillar kichik biznesning raqamli iqtisodiyotdagi raqobatbardoshligini oshiradi va ularning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

So'nggi yillarda mamlakatimizda raqamli iqtisodiyot sohasida muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. 2020-yilda qabul qilingan **"Raqamli O'zbekiston - 2030"** strategiyasi raqamli transformatsiyaning huquqiy va tashkiliy asosini yaratdi. Ushbu strategiya doirasida:

1) davlat xizmatlarini elektron shaklga o'tkazish,

2) elektron tijoratni rivojlantirish,

3) raqamli infratuzilmani kengaytirish,

4) kichik biznes subyektlarini onlayn faoliyatga jalb etish,

5) startup loyihalarni qo'llab-quvvatlash kabi ustuvor vazifalar belgilangan.

Mazkur strategiya kichik biznes uchun yangi imkoniyatlarni ochib bermoqda. Chunki tadbirkorlar elektron soliq tizimi, onlayn ro'yxatdan o'tish, litsenziyalarni elektron olish kabi qulayliklardan foydalanib, o'z faoliyatini yengillashtirmoqda.

Bugungi kunda O'zbekistonda elektron tijorat sohasi jadal rivojlanmoqda. "OLX", "ZoodMall", "Goodzone" kabi onlayn savdo platformalari ichki bozorda faol ishlamoqda. Mobil to'lov tizimlari – **"Click", "Payme", "Apelsin"** va boshqalar kichik biznes vakillariga hisob-kitoblarni tezkor amalga oshirish imkonini bermoqda.

Fintech sektori ham so'nggi yillarda jadal rivojlanib, bank xizmatlari mobil ilovalar orqali ko'rsatilmoqda. Bu kichik biznesning moliyaviy operatsiyalarini soddalashtirib, ularning rasmiy iqtisodiyotga integratsiyasini kuchaytirmoqda.

Shuningdek, O'zbekistonda **startup ekotizimi** shakllanmoqda. Innovatsion rivojlanish vazirligi huzurida texnoparklar, IT-parklar faoliyat ko'rsatib, yosh tadbirkorlarning g'oyalarini qo'llab-quvvatlamoda. Bu esa kichik biznesni yangi bosqichga olib chiqmoqda.

1. **Hududlar bo'yicha raqamli infratuzilmaning notekisligi.** Poytaxt

va yirik shaharlarda internet sifati yaxshi bo'lsa-da, chekka hududlarda bu masala dolzarb bo'lib qolmoqda.

2. **Raqamli savodxonlik darajasi pastligi.** Ko'plab tadbirkorlar internet marketing, elektron hisob-kitob, onlayn savdo platformalaridan samarali foydalana olmayapti.

3. **Moliyaviy resurslarning cheklanganligi.** Kichik biznes ko'pincha yangi texnologiyalarni joriy etish uchun yetarli mablag'ga ega emas.

4. **Kiberxavfsizlik muammolari.** Elektron bitimlar va to'lovlarda firibgarlik xavfi mavjudligi tadbirkorlarni ehtiyotkor bo'lishga majbur qilmoqda.

5. **Qonunchilikdagi ayrim bo'shliqlar.** Elektron tijorat, elektron hujjat aylanishi va intellektual mulkni himoya qilish bo'yicha huquqiy mexanizmlar yanada takomillashtirilishi lozim.

Kichik biznesning raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi birinchi navbatda **raqamli infratuzilmaning rivojlanganligiga** bog'liq. Internet tezligi va sifati, mobil aloqa tarmoqlari, elektron to'lov tizimlari va logistika xizmatlari tadbirkorlik subyektlari uchun qulay muhit yaratadi.

Kelgusida O'zbekistonda:

- yuqori tezlikdagi keng polosali internetni har bir hududga yetkazish,
- elektron to'lov tizimlarini yagona standart asosida integratsiya qilish,
- raqamli savdo-logistika markazlarini tashkil etish,

• hududlarda IT-park va texnoparklar sonini ko'paytirish asosiy vazifalardan bo'lib qoladi.

Bu esa kichik biznesning raqamli bozorga faol kirib borishini ta'minlaydi.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birga **kiberxavfsizlik muammolari** ham dolzarb bo'lib bormoqda. Elektron bitimlar, onlayn bank xizmatlari va elektron hujjatlar firibgarlik, xakerlik va ma'lumotlarning o'g'irlanishi xavfini keltirib chiqaradi.

Kichik biznes uchun axborot xavfsizligini ta'minlashda quyidagi yo'nalishlar muhim:

- 1) tadbirkorlarni kiberxavfsizlik bo'yicha o'qitish;
- 2) elektron tizimlarda zamonaviy himoya vositalarini qo'llash;
- 3) davlat tomonidan kiberxavfsizlik standartlarini ishlab chiqish;
- 4) xalqaro hamkorlik asosida kiberxavfsizlik infratuzilmasini kuchaytirish.

Kiberxavfsizlikni mustahkamlash kichik biznes faoliyatida ishonchni oshiradi va ularning global bozorlarga chiqishini yengillashtiradi.

Kelajakda kichik biznesning muvaffaqiyati bevosita **innovatsion ekotizim** rivojiga bog'liq bo'ladi. Innovatsion ekotizim – bu universitetlar, ilmiy markazlar, texnoparklar, investorlar va tadbirkorlarning hamkorlikdagi faoliyati asosida shakllanadigan tizimdir.

O'zbekistonda bu borada muhim qadamlar tashlanmoqda. IT-parklar,

yoshlar texnoparklari, biznes inkubatorlari faoliyati kichik biznes va startaplar uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda. Davlat tomonidan soliq imtiyozlari, grantlar va kreditlar ajratilishi kichik biznesni innovatsiyaga yo'naltirmoqda.

Kelgusida startaplar orqali:

- elektron tijorat,
- fintech,
- agrar texnologiyalar,
- sog'liqni saqlashda raqamli

yechimlar,

- turizm va xizmat ko'rsatish sohalarida yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratilishi kutilmoqda.

Raqamli texnologiyalar kichik biznesning **eksport imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytiradi**. Onlayn savdo platformalari orqali mahalliy mahsulotlar nafaqat ichki bozorga, balki xalqaro bozorga ham tezkor yetkazilishi mumkin.

Kelajakda kichik biznesning eksport salohiyatini oshirish uchun:

- xalqaro elektron tijorat platformalarida mahalliy tadbirkorlar ishtirokini kuchaytirish,
- logistika va bojxona xizmatlarini raqamlashtirish,
- eksport qiluvchi kichik korxonalarga soliq va bojxona imtiyozlari berish,
- "Made in Uzbekistan" brendini raqamli marketing orqali targ'ib qilish muhim vazifa bo'ladi.

Bu esa O'zbekiston kichik biznesining jahon bozorida raqobatbardoshligini oshiradi va milliy

iqtisodiyotning eksportga yo'naltirilganligini kuchaytiradi.

Xulosa. Raqamli iqtisodiyot bugungi kunda jahon xo'jalik tizimida eng muhim ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida shakllanib bormoqda. Uning tezkor rivojlanishi davlatlarning iqtisodiy o'sish sur'atlarini belgilab bermoqda va global raqobatbardoshlikni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda.

Tadqiqot jarayonida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Raqamli iqtisodiyotning nazariy asoslari shuni ko'rsatadiki, u nafaqat elektron tijoratni, balki ishlab chiqarish, ta'lim, sog'liqni saqlash, moliya va davlat boshqaruvi sohalarini ham qamrab oluvchi kompleks tizimdir. Uning afzalliklari – tezkorlik, shaffoflik, xarajatlarni kamaytirish va global integratsiyani ta'minlashdir.

2. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning raqamli iqtisodiyotdagi o'rni beqiyosdir. Chunki ular iqtisodiyotning eng moslashuvchan qismi bo'lib, yangi texnologiyalarni tez o'zlashtira oladi. Raqamli texnologiyalar yordamida kichik biznes global bozorlarga chiqishi, yangi ish o'rinlari yaratishi va innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarishi mumkin.

3. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot sohasida qadamlar "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi asosida amalga oshirilmoqda. Elektron hukumat, onlayn soliq tizimi, fintech xizmatlari va startaplarni qo'llab-quvvatlash kichik

biznes uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, hududlar bo'yicha internet infratuzilmasining notekisligi, raqamli savodxonlikning pastligi va kiberxavfsizlik muammolari hal qilinishi zarur bo'lgan masalalar bo'lib qolmoqda.

4. Kichik biznesni raqamli iqtisodiyotda rivojlantirish istiqbol-lari infratuzilmani takomillashtirish, kiberxavfsizlikni mustahkamlash, innovatsion ekotizimni kengaytirish va eksport salohiyatini oshirish bilan chambarchas bog'liqdir. Ayniqsa, xalqaro elektron tijorat platformalarida faol ishtirok etish kichik biznesning

jahon bozorida raqobatbardoshligini oshiradi.

Umuman olganda, raqamli iqtisodiyot kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ular mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi, yangi ish o'rinlari yaratish va xalq farovonligini oshirishda muhim o'rin egallaydi. Shu sababli, davlat siyosati darajasida raqamli infratuzilmani rivojlantirish, innovatsion muhitni shakllantirish va raqamli savodxonlikni oshirish ustuvor vazifa bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi qarori. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi "Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
3. OECD. "Digital Economy Outlook 2020". – Paris: OECD Publishing, 2020.
4. World Bank. "World Development Report 2021: Data for Better Lives". – Washington, 2021.
5. Tapscott, D. *The Digital Economy: Rethinking Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence*. – New York: McGraw-Hill, 2015.
6. Brynjolfsson, E., McAfee, A. *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. – New York: W.W. Norton & Company, 2014.
7. Schwab, K. *The Fourth Industrial Revolution*. – Geneva: World Economic Forum, 2016.
8. Innovatsion rivojlanish vazirligi hisobotlari. – Toshkent, 2022.
9. UNCTAD. "Digital Economy Report 2021". – Geneva: United Nations, 2021.

Ingliz tili muharriri: Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi
Musahhih: Vaxabova Marfua Mirkamalovna
Sahifalovchi va dizayner: Zoirov Sardor Ziyodin o'g'li

2025. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda, **"Management and Economics Scientific Research Journal"** jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pulli asosda chop etiladi.

El. pochta: journals@timeedu.uz

Tel.: +998 95 651 90 00

"Management and Economics Scientific Research Journal" jurnali 19.09.2024-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 404368-son reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. Litsenziya raqami:

C-5669639

PNFL: 308906510

Manzilimiz: Toshkent shahar Yakkasaroy tumani
Shota Rustaveli ko'chasi, 114